

Assertio 6. De pecunia mutua accepta ad negotiationem.

218 Dico sexto: si necessarium sit pecuniam ad exportandas merces, cum lucro cessante, aut damno emergente mutuum sumere, debet Commendatarius mutationis huius damna pariter cum Commendante sentire. Solent enim aliqui ut ea, quæ sua sunt, curent, pecunias cum moderato damno recipere, & de aliis non ita providere, contenti transmittere illa, cum ingenti premio pecuniis comparatis. Quod est sane iniquum. Sicut ergo de mercibus ipsis dictum est Assertione 3. & 4. ita & de sumptibus, sic enim vellet ipse erga sua fieri, si Commendatario eam, quam ipse modò habet, curam demandasset. Et ratio est clara: quia commendatio cum hoc onere suscipitur, & idem inconueniens est circa sumptus conductionis mercium, qui esse poterat circa ipsarum emptionem; sic enim fieret Mercatori, adeo caras merces aduenire, ut nihil, quod momenti alicuius esset, lucraretur. Quod si dicatur carè habitas, carè etia vendi ab illo posse. Id non satisficit: nam cum commendarius merces non ita carè constantes exportarit, eas commodiori pretio distrahit, vnde & Commendans ad venditionem similem compelleretur. Pretium enim mercium non augendum ex sumptibus, qui per accidens, aut contingenter erga eas fiunt, vt communiter docent Scriptores, & videri possunt pro eo. P. Lessius Lib. 2. Cap. 21. num. 29. vbi bene obseruat sumptus per infortunium, aut imprudentiam factos, non debere computari. Cardinalis Lugo Disput. 26. num. 41. Bonacina Disput. 3. de Contractibus. Quæst. 2. Puncto 5. n. 29. apud quem Navarrus, Couarruias, & Patres Valentia, & Reginaldus. Iuxta hæc ergo fit sumptus cum proportione partiendos; quod si imprudentia grauitè culpabilis fuit, etiam si illi sint pro mercium exportationes indiscriminatim facti, Commendatario est excessus adscribendus. Et hoc iuxta mitiorem sententiam, alij enim leuiorem culpam sufficere ad illud arbitrantur. Pro quo Heuia supra numer. 40. P. Oñate Tomo 2. Disputat. 44. num. 98. & seqq. vbi plures textus non contemnendos adducit.

De sumptibus

Ratione illorum non semper posse pretium augeri.

Quæ culpa ad obligationem facti.

Assertio 7. Commendatario factam non esse obligationem cum Commendante pariter.

219 Dico septimo: si Commendatarius facturus sumptus, inueniat aliquem, qui propter amicitiam, aut alium respectum priuatum, ei pecunias, aut gratis, aut cum moderato lucro tradat, vt rebus suis provideat, non tenetur commoditatem illam communem facere, sed suâ fortunâ vti, & bona Commendantis vt potuerit transportare. Probat: quia sic tribuens, minimè Commendantis utilitatem intendit, & est illud priuatum beneficium, quod eo ipso non debet ex obligatione fieri commune. Quemadmodum si dominus nauis vellet cum speciali commoditate merces Commendatarij transportare, non teneretur merces Commendantis præferre, aut earum partem cum parte suarum in eandem nauim inferre. In quo quidem pro parte contraria scrupulus esse potest, quia cum nauis Dominus commoditatem illam remissione pretij tantum intendat amico conferre, contra eius voluntatem fit, aliena conuehendo.

Difficultas Specialis, cum pecunia com-

220 Maior videtur esse difficultas, si quis pecuniam cum minori lucro tribuat Commendatarij intuitu, nihil de illius mercibus in speciali cogitans, vt illæ ab aliis sunt diuersæ quæ ad com-

mendam pertinent. An scilicet debeat sic tribuenti rem totam aperire; & præterea an possit id, quod ex sumptibus minuitur, Commendanti imponere, & sumptus integrè, ac si gratia ei nulla facta fuisset, computare. Et circa primum cum distinctione videtur loquendum: si enim pecunias tribuens scire præsumatur eum, cui tribuit, esse Commendatarium, quia communiter sic nauigantes tales sunt, non est necessarium ipsum de illo reddere certiorè, iuxta iuris regulam in Sexto 31. in qua dicitur in hunc modum. *Eum, qui certus est, certiorari ulterius non oportet.* Si verò non ita præsumi queat, & alia circumstantiæ non iuuent, certiorari oportet, quia circa donationem respectu alterius est inuoluntarius ex ignorantia, & ita redditur nulla donatio. Quemadmodum si quis secum adduceret puerum, & alius existimans eum esse filium, ipsi donationem momenti alicuius vellet facere, teneretur amicus eum non esse filium declarare. Et quia tacens consentire videtur, iuxta regulam etiam iuris supra, ad restitutionem teneretur. Nequit enim dubitari, quin taciturnitas illa fallaciam, & dolum contineret.

modum in-differenter accipitur.

Cap. Eum, qui de reg. iuris

Ignorantia vt reddat nullam donationem.

Fallacia ex taciturnitate cessante quid faciendum.

221 Circa secundum autem: si fallacia dicta interfuit ob taciturnitatem, debet sumptus integrè computare, quia cum restitutio sit facienda mutuant, perinde est, ac si iuxta pretium communiter receptum tribuisset. Si autem gratia illi plenè facta est, videtur satis verosimile eam etiam debere Commendantem frui, quia pecuniæ sine vilo discrimine sunt tributa: vnde putandus est sic tribuens indirectè voluisse Commendanti gratificari ob respectum amici, vel ex gratitudine, eo quòd de amico vtilem ipsi confidentiam habuerit; vel ex eo quòd sic velit eum ad vltiores commendas prouocare. Vnde absolute negotium amici agit: ad quod etiam sufficit velle se erga amicum beneuolum ostendere, vt negotia sua melius, & iucundius expediat. Vt cum quis inuitat amicum, & propter eum etiam socium, quem scit non libenter relicturum. Aut cum ferculum mittit, ex quo socium comesturum nouit, non videtur autem oppositum improbabile; quia ea, quæ dicta sunt num. 219. possunt aequaliter applicari. Tenent quidem communiter Doctores eum, qui minori pretio aliquid emit, quàm ei fuerat constitutum, non posse partem illam pretij retinere; etiam si posset ab vno emere, constituto pretio, & eo relicto, alium quæsierit; quia diligentia illa non extraordinaria, est debita in Mandatario fideli. Pro quo Doctores, quos adducit, & sequitur Bonacina Disput. 1. de Restitutione Quæst. 2. Puncto 6. num. 14. Ex quibus addunt aliqui id verum habere, etiam si vendens dicat se gratiâ illius minori pretio vendere, vt videri apud eundem potest. Et tenet etiam Pharaonius in Appendice Tractatus 2. Sessioe 14. Casu 16. Ex quo videtur fieri neque in casu nostro, id, quod Commendatario in gratiam eius tribuitur, posse sibi retinere, quia negotium Commendantis agit, & ab amico petere mutuas pecunias cum speciali commoditate nullam extraordinariam diligentiam continet.

Emens minori pretio non potest sibi reliquum applicare.

222 Sed certè vt improbable non debeat cenferi oppositum. Primo facit, quod limitationem illam, aut potius exaggerationem, quando diminutio

Contrariū esse probabile. Ex quo pro casu.

P. Azor.

minutio pretij fit in gratiam alterius non ab omnibus additur, vt quæ non omnino certa sit. Secundo P. Azorium Parte 3. Lib. 8. Cap. 23. de empto, & vendito; in fine, eam addentem ita scribere: *Nec sufficit si Mercator Caio dixerit: Ego tui gratiâ aromatum pretium minuo; quia idem dixerit singulis emptoribus consuevit. Immo nec sufficit, si id dixerit, atque etiam si iure iurando confirmauerit.* Hæc ille: iuxta quem ex eo non potest sic emens partem illam pretio ademptam retinere sibi, quia Mercatores sic dicere consueuerunt: ergo quando verosimiliter apparuerit non ex Mercatorum consuetudine, sed ex vero animo ita loqui, quod etiam res ipsa persuadere potest, cum constet alios carius vendere, diuersa prorsus ratio est: & ita poterit sic emens gratiâ illius commodum reportare. Tertio: quia cum constet de gratiâ tali, aliquis eius fructus debet in ementem redundare: cui, & non alteri vult is, qui vendit, commodum impartiri. Quarto: quia is qui rem illam accipit, ex eo quòd sic appreciatam habet, vt ipse voluit, & quomodo ab alio emi potuit, nihil habet minus, quàm habere debuisset: ergo nulla illi fit iniuria. Tandem; si is qui emit, operam aliquam extraordinariam adhibuisset, & sic minori pretio emisset id quod minus in pre-

tio fuit, sibi poterat retinere, vt fructum industria, vt docent Auctores, quos adducit, & sequitur Bonacina supra num. 19. Atqui non minor ratio apparet ad huiusmodi retentionem ob gratiam dictam; ergo poterit etiam stare. Minor ostenditur; quia homines ita pretium remittere non est ordinarium in ipsis; & præterea, quòd labore, aut merito amicitia id habitum sit, differentia valde materialis est, & in ordine ad eum cui res emitur, nullius considerationis, quid enim eius interest, quod labore alterius pretium sit imminutum, si ipse integrum tribuit? Aut quid plus habet ob respectum mandatarij factam diminutionem? Est ergo, vt dixi, hoc probabilitate minimè destitutum. Pro quo facit doctrina P. Lessij verb. *Restitutio*, Casu 11. in *Resolut. posthumis*, vbi de sollicitatore, in cuius gratiam gratis confertur officium. Nec de Commendatarijs plura, licet addi alia possent; sed sunt illa adeo contra iustitiam, & ita etiam contra rectæ conscientia dictamina aperte militantia, vt non sit pro illis necessaria discussio, sed vnumquemque horum, vt iam admonui, ad tribunal conscientia remittere; quod si fiat non erit cur debeant Consulatus sublellia fatigari. De quo hæc satis.

Id certius cum extra ordinaria diligentia additur.

TITVLVS X. DE INDICIS MINERARIIS.

DE ijs inquam, quos *Mineros* dicimus, seu *Hydargyrios*, *Azogaeros*, eò quòd argento viuo ad argenti mortui perfectionem vtantur, de quibus non pauca in superioribus dicta, quæ dabit Index verbo *Minerarius*. Nunc addidisse aliqua non fuerit leuis operæ pretium, licet breuiter differenda. Pro illis enim regula illa, de qua *Titulo precedenti num. 206.* satis superque esse posset, quoad conscientia negotium. Si quid autem bonæ fide actum contradici contingat, ad Minarum erit Iudicem recurrendum: vel etiam ad Regia Prætoria, si res maioris momenti sit, iuxta speciales leges, quæ pro Minis extant, iudicium expectandum. Quia verò ab istis multa fiunt, circa quæ esse dubitatio nequit, & ita neque disputatione opus pro eisdem, enumerando potius, quàm disputando, ea statim proponemus, ne si prætereamus taciti, probare aliquomodo videamur. Sit ergo pro illis

CAPVT I.

Enumerata quedam in quibus Minerarij manifestè delinquant.

Minerarij delicta. Primum.

Rimo: qui vt inueniant Minas, Indos consulunt, etiam si illos ad illarum detectionem vfuros ope dæmonis suspicentur; circa quod videri possunt à nobis dicta *Titulo 5. num. 67. & sequentibus.*

Secundò: qui ad manifestationem Minarum Indos magnis pollicitationibus etiam iuratis pertrahere conantur, cum tamen nihil minus cogitent, quàm earum impletionem.

Tertiò: Indos pro extorquendâ tali manifestatione vexantes, non precibus importunis tantum, & minis, sed durâ, & asperâ tractatione.

Quartò: qui Indos inuitos secum adducunt, vt seruiant in Minerarum acquisitione, iustum stipendium negantes, & satisfactionem pro defectu erga res proprias, à quarum sunt curatione remoti.

Quintò;